

Número 9, desembre 2002

Recursos per a la recerca en biblioteconomia i documentació

AMADEU PONS

Facultat de Biblioteconomia i Documentació

Universitat de Barcelona

pons@fd.ub.es

---

1 Introducció

Aquesta selecció de recursos vol facilitar la feina a l'investigador novell en biblioteconomia i documentació. El vol ajudar en diferents etapes del procés investigador, en el moment d'escollir l'objecte del seu treball, a l'hora de documentar-se, quan ha de trobar ajuts econòmics... Crec que el destinatari ideal d'aquest treball és l'investigador *novell* en aquest camp, ja que el veterà hauria de conèixer com cap altre els recursos més adequats per a portar a terme una recerca, o hauria de saber on trobar-los. Més que pretendre descobrir moltes eines ignorades pel lector habitual d'aquesta revista, aquest treball pretén ser un recull sistematitzat d'eines que poden resultar útils en un moment determinat, començant per les més bàsiques i genèriques, per tal d'evitar que se'ns escapi el més obvi.

L'abast temàtic d'aquest treball coincideix amb el de les recerques en biblioteconomia i documentació, i que abracen un camp variat i ampli, des del "nucli dur" de la disciplina, amb estudis relacionats amb els processos de descripció i de recuperació de la informació, o sobre l'administració d'unitats d'informació, la bibliometria, els estudis d'usuaris, etcètera, fins a temes que poden ser considerats més propis d'altres disciplines, com les arts gràfiques, la lexicografia, la història...¹ Tanmateix, en aquest recull no podrem entrar a comentar totes les eines disponibles per a totes les possibles especialitzacions; ens limitarem als recursos que abracen totes o quasi totes les especialitats de la nostra àrea, i indicarem de passada alguns altres reculls on els interessats podran pouar per a més detalls.

Com deia suara, és difícil que el lector habitual d'aquesta revista se sorprengui de descobrir algun recurs que no coneixia. Un dels avantatges que proporciona aquest recull es troba en el fet que, donat que la immensa majoria de fonts que comentarem es troben en línia, fent un clic amb el ratolí accedireu ràpidament al recurs triat. Avantatges de la tecnologia! Aquest treball és, en diverses parts, un document terciari: de vegades no remetem a les fonts primàries (que finalment interessarien el lector), sinó que mencionem recopilacions específiques —normalment de qualitat contrastada—, que conduiran el lector vers l'objectiu desitjat. Hem adoptat aquest criteri per no omplir pàgines i pàgines (pantalles i pantalles) de

l·listes d'enllaços a congressos de l'especialitat, a revistes especialitzades, a l·listes de distribució... ja que globalment interessarien a poca gent. A més, tots sabem que les adreces electròniques van canviant... I sobretot perquè ja existeixen recopilacions específiques de tots aquests tipus de recursos, les quals hem seleccionat amb aquests tres criteris principals: rigor, actualització i manteniment de les dades, exhaustivitat en la inclusió d'informació, i un bon tractament informatiu a la informació que incorporen.

2 Altres reculls com aquest (o semblants)

Existeixen de fa temps recopilacions selectives de recursos per a la investigació en biblioteconomia i documentació.² A continuació en citem unes quantes que poden ser d'utilitat per contrastar les opinions aquí exposades, o per ampliar més dades:

Absysnet.com [en línia]: *centro de servicios y recursos para bibliotecas y bibliotecari@s*. Baratz, Servicios de Teledocumentación, 2001–2002. <<http://www.absysnet.com>>. [Consulta: 2/11/2002].

Bon recull de recursos: de revistes, de congressos, de l·listes de distribució... S'actualitza bastant sovint.

Ashmore, Beth. *The researching librarian* [en línia]: *web resources helpful for librarians doing research*. Mississippi State University, 2000, last mod. 11/03/2002. <<http://www2.msstate.edu/~bea11/trl>>. [Consulta: 5/11/2002].

Molt bon recull de recursos en línia pensat per al bibliotecari que desitgi investigar: bases de dades, idees per a la financiació, revistes, estadístiques, actes de congressos... Cada recurs, amb un breu comentari (3–10 línies).

BUBL link / 5:15 [en línia]: *catalogue of Internet resources*. Glasgow: Strathclyde University, last updated: 4 July 2002. "Library and information science research". <<http://bubl.ac.uk/link/l/libraryandinformationsscience research.htm>>. [Consulta: 5/11/2002].

Selecció d'uns 25 recursos en línia d'interès per a la recerca, de tipus molt variats: entitats de recerca, revistes d'interès, altres reculls de recursos...

Merlo Vega, José Antonio; Sorli Rojo, Ángela. "Fuentes de información electrónicas para la investigación en biblioteconomía". *Educación y biblioteca*, nº 83 (oct. 1997), p. 48–56. Disponible també en línia: <http://exlibris.usal.es/merlo/escritos/fuentes.htm>.

Àmplia selecció de fonts en CD-ROM o en línia d'interès per a l'investigador en biblioteconomia i documentació. Cada recurs és comentat breument. S'hi tracta de bases de dades, directoris de professionals i institucions, bibliografies, catàlegs de biblioteques, l·listes de distribució, etc. El pas dels anys va deixant, inevitablement, aquesta recopilació cada vegada més obsoleta.

Recursos de biblioteconomia, documentació i arxivística [en línia]. Barcelona: Biblioteca de la Universitat de Barcelona, 2001, últ. act.: 31/10/2002. <<http://www.bib.ub.es/www5/5bd6.htm>>. [Consulta: 1/11/2002].

Un dels millors reculls de recursos en línia de l'especialitat, per la quantitat i l'actualitat de les dades. La selecció tracta de bases de dades, congressos, centres de formació, diccionaris, directoris, etcètera.

Un altre tipus de fonts, útil sens dubte per a l'investigador novell en la nostra àrea, serien els manuals metodològics:

Busha, Charles H.; Harter, Stephen P. *Métodos de investigación en bibliotecología: técnicas e interpretación*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, 1990. 408 p. ISBN 968-36-1670-4.

Tractat sobre els diferents tipus de metodologies usades en la recerca en biblioteconomia i documentació.

Moore, Nick. *How to do research: the complete guide to designing and managing research projects*. 3rd ed. London: Library Association, 2000. XV, 173 p. ISBN 1-85604-358-4.

Manual sistemàtic, molt ben estructurat, per a aprendre a portar a terme una recerca, especialment en el nostre camp.

3 A l'hora d'escollir tema

Una de les primeres decisions a prendre —si no la primera— en el procés de portar a terme una investigació, és la tria del que serà l'objecte d'estudi. Aquesta elecció ve determinada moltes vegades per les prioritats de recerca de l'entitat on és adscrit l'investigador —com els departaments universitaris— o per altres organismes promotors de la recerca en els diferents nivells de l'administració pública o en l'àmbit privat.³ Altres vegades la tria és més personal, motivada pels interessos individuals o per les expectatives de repercussió social que un determinat tema desperti en l'investigador.

Sens dubte que pot ser interessant conèixer a què es dediquen els altres investigadors del ram. Per a això, no hi ha res millor que estar al dia de la bibliografia que es va publicant: cal controlar els articles de revista, els treballs presentats a congressos o les tesis doctorals que es van defensant. (Parlarem extensament del control bibliogràfic del nostre camp a l'apartat "[A l'hora de documentar-nos](#)".)

Tanmateix, per a tenir una visió de síntesi sobre les tendències en la investigació, tant a escala espanyola com internacional, comptem amb els treballs de revisió bibliogràfica que amb una periodicitat normalment anual ens informen dels millors treballs apareguts:

Advances in librarianship. Vol. 1 (1970)– . New York: Academic Press, 1970– . Anual. ISSN 0065-2830.

Annual review of information science and technology. Vol. 1 (1966)– . Washington: American Society for Information Science, 1966– . Anual. ISSN 0066-4200.

Bibliodoc: anuari de biblioteconomia, documentació i informació = Anuario de biblioteconomía, documentación e información = Library and information sciences yearbook. Dir.: Maria Eulàlia Fuentes i Pujol. 1999– . Barcelona:

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, DL 1999– .
Anual.

Library and information science annual. Vol. 3 (1987)– . Littleton, Co.:
Libraries Unlimited, 1987– . Continuació de *Library science annual*.
Irregular. ISSN 8755-2108.

Per una altra banda, hi ha una bona colla de treballs d'anàlisi de la
investigació en el nostre camp, que poden ajudar-nos també a adquirir
aquesta visió global:

Abellán García, Antonio. "El estado actual de la investigación en
información y documentación en España, Europa, EE.UU. y algunos países
iberoamericanos: proyectos de investigación sobre información,
documentación y biblioteconomía entre los años 1990–1996". Jornadas
Andaluzas de Documentación (1es: 1997: Sevilla), *Sistemas y políticas de
información en el estado de las autonomías*, p. 49–53.

Repertori dels projectes de recerca sobre biblioteconomia que es
portaven a terme entre 1990 i 1996, a qualsevol lloc del món.

Borrego, Ángel. "La investigación cualitativa y sus aplicaciones en
biblioteconomía y documentación". *Revista española de documentación
científica*. Vol. 22, nº 2 (1999), p. 139–156.

Analitza la temàtica i les tècniques emprades en els articles
d'investigació publicats a *Journal of the American Society for
Information Science* i *Library and information science research* des
de 1993 fins a 1997.

Delgado López-Cózar, Emilio. *La investigación en biblioteconomía y
documentación*. Gijón: Trea, 2002. 256 p. ISBN 84-9704-041-4.

Vegeu la [nota 1](#) d'aquest treball.

Dimitroff, Alexandra. "Research for special libraries: a quantitative analysis
of the literature", *Special libraries*, vol. 86, no. 4 (autumn 1995), p. 256–264.

Anàlisi de 277 articles publicats en 1993 i 1994 relacionats amb la
recerca sobre biblioteques especialitzades: de quines matèries es
tracta, qui en són els autors...

Powell, Ronald R. "Research competence for Ph.D. students in library and
information science". *Journal of education for library and information
science*, vol. 36, no 4 (1996), p. 319–329.

A partir de l'estudi dels programes de doctorat en el nostre camp,
s'analitzen les metodologies i els temes més usats en la investigació.

Ríos Hilario, Ana Belén. "Diez años de investigación en la *Revista española
de documentación científica* (1989–1999)". *Revista española de
documentación científica*, vol. 24, nº 4 (2001), p. 433–450.

Anàlisi dels articles publicats en aquesta revista. Com en l'anterior
treball, s'analitzen les metodologies i els temes presents.

Ríos Hilario, Ana Belén. "Metodologías, técnicas y estrategias de investigación en las Jornadas Españolas de Documentación Automatizada (1981–1996)". *Jornadas Españolas de Documentación (6es: 1998: València). Los sistemas de información al servicio de la sociedad: actas de las Jornadas*, p. 735–743.

Analitza el conjunt de treballs presentats a les cinc primeres edicions de les Jornadas Españolas.

Entre els organismes promotors de la recerca que esmentàvem al principi d'aquest apartat, cal tenir molt en compte la Comissió Europea, que amb les seves convocatòries periòdiques del Programa de Biblioteques incentiva la realització de projectes a escala internacional. Heus ací uns recursos que tenen a veure amb els projectes elaborats fins ara:

Internet library for librarians [en línia]: *a portal designed for librarians to locate internet resources related to their profession*. InfoWorks Technology Company, 1994–2002. "Library projects". <<http://www.itcompany.com/info retriever/project.htm>>. [Consulta: 5/11/2002].

Inclou informació sobre una vintena de projectes de recerca portats a terme per biblioteques (tant dels Estats Units com d'Europa), especialment relacionats amb biblioteques digitals.

Welcome to Exploit-Portal [en línia]: *the gateway to libraries projects*. Berlin: German Libraries Institute, 2000. <<http://www.dbi-berlin.de/projekte/einzproj/exploit/db>>. [Consulta: 5/11/2002].

Informa d'un centenar de projectes finançats pels programes d'ajuda a la recerca en biblioteconomia del Programa de Biblioteques de la Comissió Europea.

Per un altre cantó, hem de recordar que l'IFLA té una secció pròpia dedicada a la recerca: Library Theory and Research Section, que disposa d'una pàgina web pròpia: <http://www.ifla.org/VII/s24/sltr.htm>, on podem veure el seu pla estratègic per als propers anys, el butlletí informatiu, algunes publicacions...

En l'àmbit estatal, hem de tenir en compte el CSIC (Consejo Superior de Investigaciones Científicas), entitat de màxim nivell dedicada a la recerca en tots els camps. El CINDOC és el centre del CSIC dedicat a la documentació científica. A la següent pàgina web podem veure les seves unitats i línies de recerca: <http://www.cindoc.csic.es/info/undades.html>.

Si el que volem és conèixer o contactar directament amb els departaments de biblioteconomia i documentació d'Espanya o de la resta del món, haurem d'acudir als directoris següents.

Recursos de biblioteconomia, documentació i arxivística [en línia]. Barcelona: Biblioteca de la Universitat de Barcelona, 2001, últ. act.: 26/07/2002. "Centres de formació". <<http://www.bib.ub.es/www5/5bd25.htm>>. [Consulta: 5/11/2002].

Recopilació feta per la biblioteca de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona, que consisteix en els

enllaços cap a cadascun dels centres que ofereixen ensenyaments reglats en el nostre camp, una quinzena actualment.

Wilson, Tom. *World list of departments and schools of information studies, information management, information systems, etc.* [en línia]. Informationr.net, 1996–2000, last update: 13th Oct. 2002. <<http://informationr.net/wl/index.html>>. [Consulta: 2/11/2002].

Directori d'abast mundial, organitzat geogràficament.

4 A l'hora de trobar finançament

Un dels principals entrebancs amb què topa la recerca a Catalunya i a Espanya és l'escàs finançament que rep, en general, en comparació amb altres països del nostre entorn socioeconòmic. Estar a l'aguait de les oportunes convocatòries, bé siguin originades des de la pròpia universitat, bé des dels àmbits de l'administració autonòmica, estatal o europea, o bé d'altres institucions benefactores de la investigació, és una altra etapa que s'emporta un munt de temps i esforços.

En el context de l'ensenyament superior, totes les universitats compten amb un servei específic de gestió de la recerca, amb les funcions principals de difondre les convocatòries d'ajuts entre els investigadors de la pròpia institució, i de donar a conèixer els resultats de la recerca a la indústria i a la societat en general. Així, a la Universitat de Barcelona existeix l'Oficina de Gestió de la Recerca (<http://www.ub.edu/ogrc/>), i a la Universitat Autònoma de Barcelona, l'Oficina d'Investigació i de transferència de Tecnologia (<http://blues.uab.es/recerca/VI/Principal.htm>), per citar només dos casos.

En el cas de la Universitat de Barcelona, la més gran de les universitats catalanes, molts dels seus serveis es troben descentralitzats, en les anomenades divisions. A la Divisió V, on és adscrita la Facultat de Biblioteconomia i Documentació, hi ha una Oficina de Recerca pròpia (<http://www2.ub.edu/or5/index.htm>), la qual ha elaborat una pàgina web amb un recull força complet d'enllaços a entitats de tot tipus que ofereixen línies de finançament per a la recerca.

A banda que als serveis corresponents de les universitats ens donaran un cop de mà per tenir informació sobre les convocatòries europees, podem tenir present aquest altre organisme:

SOST [en línia]: *Oficina Española de Ciencia y Tecnología*. Bruselas: SOST, 1999. <<http://sost.cdti.es/principal.htm>>. [Consulta: 6/11/2002].

Oficina depenent del govern espanyol que promou i dóna suport des de Brussel·les a les empreses i investigadors espanyols en els programes comunitaris de recerca i desenvolupament.

5 A l'hora de documentar-nos (bases de dades, bibliografies...)

Una bona part del temps dedicat a la investigació es destina a la identificació, localització, selecció i lectura del que s'ha escrit sobre el mateix que ens interessa a nosaltres. I és normal que sigui així, perquè el

cabal de bibliografia publicada sobre pràcticament tots els temes és força important. Un dels possibles defectes d'un treball de recerca és precisament la manca de lectura prèvia, que provoca repeticions de coses ja dites prèviament per altres autors. La necessitat de publicar que tenen alguns professors universitaris (“*publish or perish*”, com es diu col·loquialment) fa que arribin a la llum pública treballs que no aporten res de nou, o molt poc.

Per identificar i localitzar els documents que tinguin a veure amb la investigació que volem dur a terme, o bé per inspirar-nos a l'hora d'escollir un tema, tindrem en compte totes les eines de caràcter secundari que tenim al nostre abast. Des de les més generals, com els catàlegs col·lectius i les bibliografies nacionals i comercials d'abast nacional i internacional, fins a repertoris especialitzats.

5.1 Repertoris generals

5.1.1 Bibliografies nacionals

Com és prou conegut, d'acord amb els principis del Control Bibliogràfic Universal, les bibliografies nacionals són repertoris elaborats de primera mà per organismes oficials que intenten repertoriar exhaustivament la producció d'un país. La legislació de dipòsit legal o similar permet disposar dels documents mateixos. Les dades d'aquestes bibliografies tenen, doncs, un alt grau de correcció i d'exhaustivitat; tanmateix, no acostumen a publicar-se amb molta puntualitat.

A continuació esmentarem la bibliografia nacional espanyola i un parell de repertoris que ens informen de les bibliografies nacionals de tots els països. També esmentem en aquest apartat el repertori que, a nivell internacional, recull les publicacions en sèrie, elaborada per l'ISDS (International Serial Data System).

Bell, Barbara L. *An annotated guide to current national bibliographies*. 2nd ed. München: KG Saur, 1998. XXVII, 487 p. ISBN 3-598-11376-5.

Bibliografia de bibliografies nacionals. Inclou amb un criteri exhaustiu les bibliografies nacionals de tots els països que en tenen (que són la gran majoria), amb una descripció molt acurada de les característiques de cadascuna: tipus de material inclosos, periodicitat, etc.

Bibliografía nacional española [recurs electrònic]. Madrid: Biblioteca Nacional: Chadwyck-Healey España, 1996– . CD-ROM. Trimestral. ISSN 1136-9698.

Inclou els registres de totes les monografies impreses a Espanya des de 1976 fins a la data (aproximadament, unes 750.000). Les descripcions de les obres, força correctes, no estan molt al dia. (Per a consultes retrospectives anteriors a 1975, es pot usar la versió impresa d'aquesta publicació: *Bibliografía española*, ISSN 0523-1760, que inclou monografies publicades des de 1958.) Els altres tipus de documents que no són monografies (publicacions en sèrie, música impresa, material cartogràfic i vídeos) es recullen només en versió impresa no acumulativa (des de 1979, 1985, 1989 i 1997, respectivament). Tota aquesta informació bibliogràfica és consultable també en línia, a través del catàleg de la Biblioteca Nacional

(<http://www.bne.es/cgi-bin/wsirtex?FOR=WBNCNS4>).

ISSN compact; List of serial title word abbreviations [recurs electrònic]. Paris: Chadwyck Healey France, 1992– . 1 CD-ROM. Trimestral. Disponible també en línia (prèvia subscripció) a <http://www.issn.org>. Disponible també en microfites i en cinta magnètica. ISSN 1018-4783.

Conté la descripció bibliogràfica de totes les publicacions en sèrie del món que tinguin assignat un ISSN (vives i mortes); ja s'ha arribat al milió de títols. La cerca es pot realitzar per múltiples camps: ISSN, títol, matèries, lloc de publicació, editorial, llengua de publicació... El CD-ROM conté també la llista amb els títols abreviats de forma normalitzada. La versió en línia, tot i que és de pagament, admet una subscripció a prova gratuïta, per 30 dies.

5.1.2 Bibliografies comercials

Les dades que formen les bibliografies comercials són proporcionades pels editors mateixos, i sovint es generen quan les publicacions encara no han aparegut al carrer. Per això el seu grau de correcció no és tan alt com les bibliografies nacionals. En canvi, les bibliografies comercials solen ser molt actualitzades. Esmentarem el cas de la base de dades de l'ISBN espanyol, i una d'abast internacional.

Global books in print plus [recurs electrònic]. Dec. 1993– . New Providence, N.J.: Bowker Electronic Publishing, [1993]– . CD-ROM. Mensual.

Inclou referències de més de dos milions de monografies que estiguin en venda (inclou obres publicades majoritàriament en anglès). La consulta es pot fer per múltiples camps.

Libros editados en España desde 1972 [en línia]. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte; Agencia Española del ISBN. Disponible també en paper i en CD-ROM.
<<http://www.mcu.es/bases/spa/isbn/ISBN.html>>. [Consulta: 6/10/2002].

Inclou la descripció bibliogràfica de les monografies publicades a Espanya des de 1972 i que s'han posat a la venda (ja s'ha arribat al milió de títols). La recuperació per matèries és bastant deficient. Les versions en CD-ROM i en paper porten un altre títol: *Libros españoles en venta* (Madrid: Ministerio de Cultura. Centro del Libro y de la Lectura, 1987– . Mensual. ISSN 1139-5869).

5.1.3 Catàlegs col·lectius i de grans biblioteques

Biblioteca de la Universidad Complutense de Madrid. *Compludoc* [en línia]: *base de datos de artículos de revistas*. Madrid: Biblioteca de la Universidad Complutense, últ. act.: sep. 2002.
<<http://www.ucm.es/BUCM/complu/frame.htm>>. [Consulta: 3/11/2002].

Inclou el buidatge de les 1.280 revistes que es reben en aquesta biblioteca des de 1994. De biblioteconomia hi ha una trentena de títols, pràcticament tots, espanyols. Els articles es poden cercar per paraules del títol, de l'autor, i del títol de la revista. Només n'ofereix la referència bibliogràfica.

Catàleg col·lectiu de les universitats de Catalunya [en línia]. Barcelona: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, últ. modif.: 10/06/2002. <<http://www.cbuc.es/ccuc>>. [Consulta: 2/11/2002].

El catàleg dóna accés a més de 2 milions de registres bibliogràfics, corresponents a més de 3 milions de documents físics conservats en més de 100 biblioteques (totes les universitàries de Catalunya, més la de la Universitat Jaume I de Castelló, la Biblioteca de Catalunya, i altres entitats de recerca).

Catálogo colectivo de publicaciones periódicas [en línia]. Madrid: Biblioteca Nacional. <<http://www.bne.es/cgi-bin/wsirtex?FOR=WBNCPP4>>. [Consulta: 6/11/2002].

Inclou les referències corresponents a unes 74.000 publicacions en sèrie, que es troben en 1.140 biblioteques espanyoles.

Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya. *Base de dades de sumaris* [en línia]. [Barcelona]: CBUC, 2000. Últ. modif.: 4/6/2002. <<http://sumaris.cbuc.es/>>. [Consulta: 2/11/2002].

Inclou les referències (sense resum) d'uns 3.100.000 articles, pertanyents a unes 8.700 revistes, de tots els camps (consultables per ISSN, títol de revista, matèria de la revista, autor d'article i títol d'article). La cerca per matèries de les revistes, per la CDU, permet saber que només del 02 (biblioteconomia) hi ha actualment 125 títols.

Rebiun en línea [en línia]. CRUE, Conferencia de Rectores de Universidades Españolas, act. 01/04/2001. Disponible també en CD-ROM. <<http://www.crue.org/cgi-bin/rebiun/X5532/ID28356/G0>>. [Consulta: 6/11/2002].

Catàleg col·lectiu dels llibres i revistes de pràcticament totes les biblioteques universitàries espanyoles (51 biblioteques, incloses els consorcis) i les del CSIC: 6 milions de monografies i més de 50.000 publicacions en sèrie en total. N'hi ha una versió en CD-ROM.

Altres consorcis i catàlegs col·lectius [en línia]. Barcelona: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, 24/05/2000. <<http://www.cbuc.es/7enllasos/7mcenllasos.htm>>. [Consulta: 2/11/2002]. Recull d'enllaços a consorcis de biblioteques i a catàlegs col·lectius d'arreu del món.

5.1.4 Altres repertoris de caràcter general

Les tesis són un dels màxims exponents del resultat de la recerca. Controlar aquest tipus de publicacions és imprescindible per no deixar-se res d'important. Per a les tesis espanyoles és imprescindible la consulta de la base de dades *Teseo*. Comentem dues recopilacions sobre tesis.

Dissertation abstracts ondisc [recurs electrònic]. Ann Arbor, Mi.: University Microfilms International, 1989–. CD-ROM. Semestral. Ed. en CD-ROM de: *Microfilm abstracts*; *Dissertation abstracts*; i: *Dissertation abstracts internacional*, amb cites addicionals de: *Comprehensive dissertation index*, 1861–1972 i els seus suplementes. Disponible també en línia: <http://www.lib.umi.com/dissertations>. ISSN 1064-4687.

Inclou les referències bibliogràfiques d'un milió de tesis de totes les matèries d'arreu del món des de 1861 (especialment dels Estats Units i el Canadà; de la resta de països n'inclou una selecció). Aproximadament, 1.300.000 tesis. Des de 1974, inclou un resum de les tesis. Les cerques poden fer-se per autor, títol, universitat, matèria i paraula clau. La versió en línia permet la consulta gratuïta de la informació relativa a les tesis dels dos darrers anys.

Sorli Rojo, Ángela; Merlo Vega, José Antonio. "Bases de datos y recursos en Internet sobre tesis doctorales". *Revista española de documentación científica*, vol. 25, nº 1 (enero-marzo 2002), p. 95–106. Disponible també en línia: <http://exlibris.usal.es/merlo/escritos/tesis.htm>.

Completa i actualitzada (a juliol de 2002) selecció de recursos en línia sobre tesis doctorals, tant a nivell espanyol (sis casos) com internacional (una quinzena de fonts). Es comenten breument cadascun d'ells.

TDX [en línia]: *tesis doctorals en xarxa*. [Barcelona]: Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya: Centre de Supercomputació de Catalunya. <<http://www.tdcat.cesca.es>>. [Consulta: 5/11/2002].

Text complet de tesis aprovades en les universitats de Catalunya (i la Jaume I, de Castelló). L'inici d'aquest projecte és de final de 1999. A hores d'ara s'hi poden consultar 685 tesis (entre totes les matèries).

Teseo [en línia]: *bases de datos de tesis doctorales*. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte. <<http://www.mcu.es/TESEO/teseo.html>>. [Consulta: 3/11/2002].

Base de dades, d'intenció exhaustiva, de les tesis aprovades a les universitats espanyoles des de 1976. Per ara n'hi ha unes 85.000. Es pot cercar per autor, títol de la tesi, director, universitat i matèries (amb llenguatge controlat).

5.2 Repertoris especialitzats⁴

5.2.1 Bibliografies

ABHB: annual bibliography of the history of the printed book and libraries. Dordrecht: Kluwer Academic, [1970]– . Anual. ISSN 0303-5964.

Inclou referències amb intenció exhaustiva de documents sobre la història del llibre i matèries connexes, publicats arreu del món. Cada any se citen (sense resum) uns 5.000 documents: monografies i articles de revista (buidats d'un miler de revistes). Obra feta en col·laboració amb bibliotecaris d'arreu, apareix amb cert retard (el número de 2001, el darrer disponible el novembre de 2002, incloïa les notícies dels documents de 1998 i anys anteriors).

BUBL journals [en línia]: *collection of links to current library and information science journals / newsletters*. Glasgow: Strathclyde University, last update: 21 Jan. 2002. <<http://www.bubl.ac.uk/journals>>. [Consulta: 2/11/2002].

Recull d'enllaços a unes 85 revistes especialitzades, pràcticament totes en anglès. Les revistes seleccionades ofereixen resums de tots o de part dels articles (en algun cas està disponible el text complet

dels treballs).

Merlo Vega, José Antonio. *BIB* [en línia]: *bibliografía para la investigación de la biblioteconomía*. <<http://exlibris.usal.es/merlo/bib.htm>>. [Consulta: 5/11/2002].

Actualitzada a setembre de 1999, inclou una gran quantitat de referències de documents de tot tipus, tant espanyols com estrangers, estructurada en aquests apartats: "1. Teoría de la Biblioteconomía; 2. Organización de bibliotecas; 3. Tipología bibliotecaria; 4. Gestión de bibliotecas; 5. Fuentes de información especializadas". Els documents inclosos (sense comentaris) són publicats des dels anys 80 (amb excepcions) fins al mateix 1999. No conté cap introducció, ni índex.

Peset Mancebo, Mª Fernanda; Montañana Ros, Pilar; Ortín Pérez, Alfredo. *Bibliografía sobre biblioteconomía, archivística i documentació en català* [en línia]. <<http://www.uv.es/biblios/cat99/biblio1.htm>>. [Consulta: 6/11/2002].

Bibliografia d'intenció exhaustiva de tot tipus de documents (incloent tesis inèdites, articles de revista, treballs de congressos, publicacions periòdiques, vídeos, microfitxes) sobre biblioteconomia, en català, des de 1980 fins al 1997. Presentada sistemàticament per matèries, inclou 1.405 entrades, amb índexs de noms i de títols.

Pons, Amadeu. "Bibliografia espanyola en biblioteconomia i documentació (1990–1995)" [en línia]. *BiD*, núm. 1 (juny 1998). <<http://www.ub.es/biblio/bid/01pons.htm>>. [Consulta: 6/11/2002].

Bibliografia, amb intenció exhaustiva, de monografies i publicacions en sèrie sobre biblioteconomia i documentació publicades a Espanya entre 1990 i 1995. En total s'inclouen més de 1.600 entrades (sense comentaris), ordenades sistemàticament per matèries.

Pons, Amadeu; Gascón, Jesús. "Lista de novetats". *Item*, 8 (gener-juny 1991)– .

Bibliografia periòdica, amb intenció exhaustiva, de monografies i publicacions en sèrie sobre biblioteconomia i documentació publicades a Espanya. Cada any s'inclouen unes 400 entrades (algunes, amb comentaris analítics), ordenades sistemàticament per matèries.

5.2.2 Bases de dades

Bedoc [en línia]. Infor@rea. <<http://www.inforarea.es/bedoc.htm>>. [Consulta: 2/11/2002].

Base de dades referencial de tot tipus de documents (articles de revista, monografies i treballs presentats a congressos) publicats a Espanya des de 1989 (sense resums). Inclou més de 4.500 notícies. Es pot cercar per qualsevol camp i limitar per any de publicació. L'actualització no és el seu fort (a novembre de 2002, cap registre corresponia a documents de 2002; 64 eren del 2001, i 329, del 2000).

Biblioteca del Centro de Información Documental de Archivos. *Catálogo de*

la Biblioteca del Centro de Información Documental de Archivos [en línia]. Madrid: Subdirección General de los Archivos Estatales. <<http://www.mcu.es/bases/spa/barc/BARC.html>>. [Consulta: 5/11/2002].

Inclou la referència (sense resum) d'uns 34.000 documents (de tot tipus, també buiden articles de revista i comunicacions en congressos) sobre el món dels arxius, publicats a no importa quin país, i des del segle XIX). Diverses possibilitats de cerca. Bona actualització.

CSIC [recurs electrònic]: *bases de datos*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1990– . CD-ROM. Semestral. Accessible també en línia (prèvia subscripció, a <http://bddoc.csic.es:8085>).

Inclou les dades dels articles publicats en 1.700 revistes espanyoles d'interès científic (pretenen ser exhaustius) de totes les matèries. En total inclou les dades d'uns 750.000 articles (repartits en tres bases de dades diferents: ICYT, per a ciència i tecnologia, 151.000; ISOC, per a ciències socials i humanitats, 433.898, i IME, per a ciències de la salut, 209.760).

DoIS [en línia]: *documents in information science*. Last updated: 2002–11-02. <<http://dois.mimas.ac.uk/index.html>>. [Consulta: 2/11/2002].

Base de dades referencial d'articles de revista i de treballs presentats en congressos. És d'abast internacional, però amb important presència de publicacions espanyoles. Actualment inclou unes 13.000 notícies (d'unes 150 revistes i d'una seixantena d'actes de congressos), de les quals la meitat aproximadament són accessibles a text complet. Totes les notícies s'acompanyen de resum. La cerca es pot fer pels camps d'autor, títol o text del resum.

Hernández, Hilario. *Bibliografía sobre bibliotecas públicas* [en línia]. Fundación Germán Sánchez Ruipérez. <<http://www.bibliotecaspublicas.info/bdweb/biabp/pages/bps.lasso>>. [Consulta: 2/11/2002].

Inclou unes 3.500 referències (sense resums) de tot tipus de documents (quasi la meitat, accessibles en línia) publicats a qualsevol lloc del món. Es pot consultar per títol, autor, matèria, àmbit geogràfic, i es pot limitar per anys. Força actualitzada.

ISOC-DC [en línia]: *base de datos de biblioteconomía, documentación y política científica*. [Madrid]: Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Centro de Información y Documentación Científica. <<http://www.cindoc.csic.es/prod/dbsconx.html>>. [Consulta: 5/11/2002].

Base de dades que buida exhaustivament les revistes especialitzades i les actes de congressos en el nostre camp que es publiquen a Espanya des de 1978 aproximadament (també inclou articles de la nostra especialitat que hagin apareguts en revistes d'altres disciplines). Actualment la formen prop de 9.000 registres (alguns, amb resum). No destaca la seva actualització (al novembre de 2002, tan sols 11 registres són de documents publicats en aquest any; mentre que de 2001 n'hi ha 173). La recuperació permet moltes possibilitats.

Library literature: index to library and information science. New York: H.W.

Wilson, 1936– . Bimestral. Disponible també en línia (*Library literature & information science full text*) i en CD-ROM. ISSN 0024-2373.

Conté unes 175.000 referències d'articles (també d'alguns llibres i actes de congressos) apareguts en unes 250 revistes especialitzades, publicades majoritàriament als Estats Units. D'algunes d'aquestes revistes se n'ofereix el text complet (des de 1994). A les versions electròniques la informació comença el 1985.

LISA: library and information science abstracts. London: Bowker-Saur, 1969– . Mensual. Disponible també en línia i en CD-ROM. ISSN 0024-2179.

Inclou unes 210.000 referències d'articles de revista, extrets d'un 500 revistes de 68 països.

Social sciences citation index: SSCI: an international multidisciplinary index to the literature of the social, behavioral and related sciences. Philadelphia: Institute for Scientific Information, 1969– . Quadrimestral. Inclou índexs acumulatius anuals i quinquennals. Disponible també en CD-ROM i en línia (amb subscripció). ISSN 0091-3707.

Inclou les dades dels articles publicats en unes 1.400 revistes de ciències socials de tot el món (predominen les de llengua anglesa). Cada registre inclou, a més de les dades bàsiques des articles, una breu menció de les obres que hi han estat citades. Les dades d'aquestes obres citades també es poden recuperar.

Universidad de Salamanca. Facultad de Documentación. Biblioteca. *Datathéke* [en línia]. Salamanca: Universidad de Salamanca, Departamento de Informática y Automática, Facultad de Documentación, 1997–2002. <<http://milano.usal.es/dtt.htm>>. [Consulta: 3/11/2002].

Buida part de les 250 revistes rebudes a la Biblioteca de la Facultad de Documentación y Traducción de la Universidad de Salamanca, des de 1991 (tant espanyoles com estrangeres). Les referències inclouen resum. No destaquen les possibilitats de cerca: cal fer-la per text lliure, sense poder limitar per camps; encara que sí per data de publicació i per llengua.

Per saber-ne més, es pot consultar l'article següent:

Sorli Rojo, Ángela; Merlo Vega, José Antonio. "Bases de datos de información y documentación en Internet". *Revista española de documentación científica*, vol. 22, nº 2 (abril–junio 1999), p. 255–268. Disponible també en línia: <http://exlibris.usal.es/merlo/escritos/redcbd.htm>.

Cita i comenta (amb explicacions d'entre 7 i 15 línies) una vintena de bases de dades, accessibles gratuïtament per Internet, d'articles de revista sobre biblioteconomia i documentació, i també generals, tant espanyoles com de caràcter internacional.

6 Per estar al dia en el nostre camp

6.1 Revistes

Les revistes científiques són el canal tradicional per on es difon la major part dels resultats de la recerca. La lectura puntual de les revistes de més interès constitueix una pràctica habitual de tot investigador. Malauradament, no se sol disposar del temps suficient per a llegir totes les revistes i articles interessants que van apareixent, així que és inevitable efectuar una selecció d'aquelles que revisarem d'una manera regular.

La tecnologia permet que puguem rebre per correu electrònic els sumaris de moltes revistes que es publiquen actualment. El Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya ofereix aquesta possibilitat de forma gratuïta i il·limitada al personal adscrit a les institucions que en formen part, que són totes les universitats públiques de Catalunya, més la UOC i la Biblioteca de Catalunya. Actualment, estan disponibles per a ser consultats a través d'aquest sistema els sumaris d'unes 8.700 revistes, de tots els camps. A la vegada, aquests sumaris es van emmagatzemant, i formen una gran base de dades bibliogràfica, que ja hem comentat en l'[apartat corresponent](#).

A Catalunya, la biblioteca especialitzada que compta amb més quantitat de títols de revista en el nostre camp és la Secció de Biblioteconomia de la Biblioteca de la Universitat de Barcelona. Entre revistes vives i mortes, quasi 400 títols formen part d'aquesta col·lecció.

Un repertori exhaustiu de les revistes i butlletins informatius especialitzats publicats a Espanya és el treball citat a continuació:

Ontalba y Ruipérez, José Antonio. "Revistes electròniques de documentació espanyoles i iberoamericanes" [en línia]. *BiD*, núm. 6 (juny 2001). <<http://www.ub.es/bid/06ontal1.htm>>. [Consulta: 6/11/2002].

Actualitzat al maig de 2001, recull de forma exhaustiva les publicacions periòdiques de tot tipus disponibles en línia sobre el nostre camp, publicades a Espanya i Amèrica Llatina. En total, 56 títols, amb els enllaços corresponents i breus notes de cadascun (periodicitat, seccions, fons disponibles en línia...).

6.2 Congressos

L'assistència a congressos, jornades, seminaris, etc. permet assistir i participar en l'exposició de ponències i comunicacions, a taules rodones i presentacions, on se suposa (i en alguns casos, això és molt suposar) que es presenta la darrera actualitat en la recerca d'un camp. En el cas que el congrés s'acompanyi d'una fira professional, també és un motiu per a observar directament novetats aparegudes, o de tractar amb els representants de les empreses presents. Finalment, el contacte informal amb els col·legues, és també una manera prou eficaç d'adquirir informació sobre el sector.

De trobades científiques en la nostra disciplina se'n fan moltes, com en tots els camps. Del punt de vista temàtic, algunes tenen un caire generalista (com les Jornades Catalanes de Documentació), mentre que altres se centren en alguna especialitat concreta (com les Jornades de Biblioteques Digitales). Des del punt de vista geogràfic també hi ha diferències: hi ha congressos d'ambició internacional (com el Congrés General i Consell de l'IFLA), i d'altres es localitzen en un territori limitat (com ara les Jornades Bibliotecàries de Andalúcia).

L'organització d'aquests fòrums professionals solen fer difusió per endavant

d'aquestes activitats a través de les llistes de distribució, de les revistes especialitzades i per tramesa directa d'informació als centres i persones. Diversos butlletins informatius recullen els anuncis d'aquestes activitats.

Citem com a exemple el recull portat a terme per Absysnet, prou actualitzat, d'intenció exhaustiva i d'abast internacional:

Absysnet.com [en línia]: *centro de servicios y recursos para bibliotecas y bibliotecari@s*. Baratz, Servicios de Teledocumentación, 2001–2002. “Anuncios. Congresos”.
<<http://www.absysnet.com/anuncios/congresos0.html>>. [Consulta: 7/11/2002].

6.3 Llistes de distribució

El correu electrònic ja ha entrat a formar part de la nostra rutina de treball. Juntament amb els missatges particulars que rebem (desitjats o no) hem de comptar amb els que provenen de les llistes de distribució, que poden omplir, si ens descuidem, pantalles senceres de missatges nous. Potser només n'aprofitem un 15 o un 20 %, dels que ens arriben per aquest mitjà; però no podem ignorar el gran benefici que signifiquen les llistes per a la comunicació informal dels col·lectius que les formen.

Esmentem a continuació un parell de fonts per a conèixer quines són les llistes que més ens poden interessar:

Absysnet.com [en línia]: *centro de servicios y recursos para bibliotecas y bibliotecari@s*. Baratz, Servicios de Teledocumentación, 2001–2002. “Recursos. Listas de distribución”.
<<http://www.absysnet.com/recursos/reclistas.html>>. [Consulta: 2/11/2002].

Després d'una breu introducció sobre què són les llistes de distribució en general, s'enumeren 11 repertoris de llistes sobre biblioteconomia (d'arreu del món), i se cita una àmplia selecció de llistes concretes, tant estrangeres (41), com espanyoles (27), amb un breu comentari (d'1 a 3 línies) per a cadascuna, i l'enllaç corresponent. L'avantatge d'aquest recull és que s'actualitza regularment.

Sorli Rojo, Ángela; Merlo Vega, José Antonio. “Listas de distribución españolas de archivística, biblioteconomía y documentación”. *Revista española de documentación científica*, vol. 22, nº 1 (enero-marzo 1999), p. 79–92. Disponible també en línia:
<http://exlibris.usal.es/merlo/escritos/listas.htm>.

El recull es limita a les llistes espanyoles; en comenta (amb 5–10 línies cadascuna) una vintena, amb els enllaços corresponents.

6.4 Lliberies

Per a estar al corrent de les novetats bibliogràfiques podem comptar amb els serveis gratuïts d'informació de novetats que algunes lliberies ofereixen.

Díaz de Santos (firma). *Díaz de Santos* [en línia]: *su librería científico-técnica en la red*. 1999–. <<http://www.diazdesantos.es/cgi-bin/indice>>.

[Consulta: 6/11/2002].

Llibreria especialitzada en empresa, informàtica, medicina, enginyeria, veterinària... Ofereix un servei gratuït de novetats ("Servicio de actualización bibliográfica") via correu electrònic (amb reproducció dels sumaris o resums, de caràcter comercial). Al web també són disponibles comentaris de les obres.

Marcial Pons (firma). *Librería virtual* [en línia]. <<http://www.marcialpons.es>>. [Consulta: 6/11/2002].

Llibreria especialitzada en economia, dret i humanitats (i específicament, en biblioteconomia i documentació). Ofereix un servei de novetats gratuït via correu electrònic ("Boletín de novedades"), de les matèries seleccionades prèviament. Les notícies arriben sense comentaris.

Puvill Libros S.A. (firma). *Puvill Libros S.A.* [en línia]. <<http://www.puvill.com>>. [Consulta: 6/11/2002].

Llibreria especialitzada en llibre universitari en general. Catàleg en línia amb un fons ampli (més de 132.000 títols disponibles) i amb força facilitat de cerca. Ofereix el servei gratuït d'informació personalitzada per correu electrònic ("Novedades personalizadas"), previ registre com usuari.

7 Per contactar amb col·legues

Treballar en col·laboració s'ha convertit gairebé en una necessitat. La complementarietat entre diferents enfocaments i diferents punts de vista personals dóna riquesa i pluralitat a les investigacions. Els companys de la mateixa institució són els col·laboradors amb qui més probablement compartirem la nostra feina. Però si volem localitzar col·legues més enllà del nostre centre, disposem de dos tipus de recursos formals. D'una banda, els típics directoris de persones, i de l'altra, els índexs d'autors de repertoris bibliogràfics (quan aquests inclouen el lloc de treball). A banda, cal no oblidar els directoris d'institucions, on podrem també contactar amb els professionals que ens interressi. Més amunt, a l'apartat "[A l'hora d'escollir tema](#)", hem mencionat un parell d'aquests directoris.

Diriwe [en línia]: *directorio IWE de bibliotecarios y documentalistas*. [Barcelona]: Servei de Biblioteques i Documentació de la Universitat Politècnica de Catalunya. <<http://bibliotecnica.upc.es/diriwe>>. [Consulta: 2/11/2002].

Directoris de professionals en biblioteconomia i documentació d'Espanya i l'Amèrica Llatina (amb alguna excepció) d'inclusió lliure i gratuïta. Actualment hi ha les dades d'unes 1.525 persones (no totes es poden considerar "investigadores"!); que es poden recuperar per nom o cognom, lloc de treball o adreça electrònica.

8 Conclusió

L'investigador novell en biblioteconomia i documentació ha de comptar amb tots els recursos que estan al seu abast per a desenvolupar la seva recerca amb la màxima qualitat possible. Serà una persona que estarà al corrent dels petits o grans avenços que dia a dia es produeixen en aquest camp;

es plantejarà projectes que siguin abastables i interessants per al col·lectiu; sabrà moure's per entre els organismes que poden ajudar-lo en el seu finançament; dominarà les fonts bibliogràfiques, que li permetran revisar exhaustivament el que altres han escrit prèviament sobre el seu tema.

Amb aquesta selecció de recursos hem intentat facilitar d'una manera metòdica la informació que en cada moment l'investigador novell pot necessitar, amb l'objectiu que perdi el mínim de temps possible en la selecció de les fonts, i dediqui prioritàriament els esforços a l'assimilació de la bibliografia publicada i a la generació de nous coneixements que aportin un desenvolupament que pugui ser compartit per tots.

Notes

¹ Ha aparegut recentment l'obra d'Emilio Delgado López-Cózar, *La investigación en biblioteconomía y documentación* (Gijón: Trea, 2002. 256 p. ISBN 84-9704-041-4). L'autor hi fa un repàs sistemàtic de les temàtiques, a partir de les tesis presentades a les universitats espanyoles. El mateix autor havia publicat, fa un parell d'anys, "Diagnóstico de la investigación en biblioteconomía y documentación en España (1976–1996): estado embrionario", *Journal of Spanish research on information science*, vol. 1, no. 1 (2000), p. 79–93.

² Algunes han quedat ja obsoletes, després del temps passat des de la seva publicació, per exemple: Abadal Falgueras, Ernest. *La documentación en España*. Madrid: CINDOC: FESABID, 1994. XIII, 200 p. ISBN 84-00-07431-9. Pons, Amadeu. "Fons d'informació bibliogràfiques per a les ciències de la documentació a l'Estat espanyol". *Item* 15 (jul.–des. 1994), p. 60–94.

³ Una aproximació a l'estudi de les prioritats en la investigació en el nostre camp es troba a: Peña, Dionnys J.; Peña, Tania. "Una orientación metodológica para el estudio de prioridades de investigación en información". *Encuentros de EDIBCIC*, vol. 5 (2000), p. 371–391.

⁴ La distinció que fem entre "bibliografies" i "bases de dades" es basa en l'estructuració de la informació de les obres. A l'apartat 5.2.1 (bibliografies) incloem aquells repertoris (en paper o en línia) que presenten els registres linialment, que es poden fullejar directament; mentre que a l'apartat 5.2.2 (bases de dades) hi ha els repertoris que s'han de consultar amb la interrogació a un formulari de cerca.

